

ЕМАТИЧЕН АКЦЕНТ

ТРЕТИЯТ
ГРЯХ

- Престъпления има, но престъпниците липсват
- Изменения и допълнения към основния закон
- Съвременна система за мониторинг
- От дъното — нагоре

— *Господин министър, мислите ли, че би могло да се нарече тревожно състоянието на околната среда в България?*

— Тревно е слабо казано. Състоянието на екологията е направо критично. Всъщност аз разделям България на две части — там, където има хора и промишленост, и където няма — планинските райони. За щастие тази втора категория е сравнително по-добре запазена и по-малко засегната, отколкото в някои други европейски страни. Става дума за планинските масиви Родопи, Рила, Пирин, Стара планина и др. Но останалата част, в която имаме население и промишленост, положението е тежко. Не зная друга европейска държава с толкова големи екологични проблеми. Ние имаме едно загиващо Черно море, според мен, а такова е и мнението на други световноизвестни учени, между които Ж. Кусто, с когото разговаряхме. Лично аз имам повече от 2500 часа под водата на морето — като изследвания, филми... От 15 големи поречия на реки 14 са замърсени над каквито и да било пределно допустими норми с изключение на р. Велека

Разговарям с ВАЛЕНТИН ВАСИЛЕВ, министър на околната среда. За проблемите на българската екология. По-накратко, за най-важното...

(знаете, тя е до границата), седем-осем реки са напълно мъртви в големите си участъци. Около 500 000 дка земя е замърсена с тежки метали, милиони декари са увредени по някакъв начин или от ерозия, или от неправилна обработка. Около 20 града са с много тежки екологични проблеми.

— *Кой е главният виновник за тези екологични щети?*

— Ами след погаването на човешките права и икономическите престъпления според мен това е третият грях на тоталитаризма. И то такъв грях, който ще ни тежи дълго време! Опитваме се да намерим и конкретните виновници. Дело № 3 от миналата година на Главна прокуратура е точно това дело, което ще търси отговорност от виновниците за екологичните престъпления. Може да се каже, че и аз съм един от инициаторите за възбуждане на това следствено дело заедно с екипите на Българска телевизия и Българско радио, подкрепени след това от Екогласност. Лошото обаче е, че господата, които водеха следственото дело, стигнаха до заключението — престъпления има, но престъпници не можем да намерим. Защото са сменени директори, вземани са колективни решения и т.н. Господин Гунев обаче обеща, че следственото дело ще бъде преразгледано и виновниците, поне главните, ще бъдат наказа-

ни.

— *В най-общи линии, какви задачи решава сега Министерството на околната среда?*

— По функциите си министерството трябва да прави екологичната политика на страната. В това отношение бих казал, че ние нямаме почти никаква политика, никакъв замисъл, всичко се крепи на законодателство и на финансово-икономически механизми. И след това на подзаконов актове, наредби, стандарти и т.н. Просто казано, законодателството го няма! Сега въвеждаме изменения и допълнения към основния закон за опазване на околната среда, но той трябва да бъде последван от още поне 10-ина закона по отношение на отделните компоненти — вода, въздух, почви. Въвеждаме финансово-икономически механизми, това са таксите за замърсяване. Другата функция на министерството е контролът, засилваме го максимално. Мисля, че до една година с един по-силен контрол може да намалят поне наполовина малките и средните екологични нарушения. Става дума за нарушения и престъпления поради немарливост и неспазване на законите. Друго, в по-големите градове изготвяме концепции за всеки град. Ще се опитам да създам едни природозащитни фондове с финансово-икономическите механизми, като ги разпределям по нов начин,

просто голяма част от парите ще отиват конкретно за възстановяване на екологичната обстановка. Досега са отивали предимно за неща, които не са носели никакъв ефект.

— *Най-важното за нас от програмата "ФАР"?*

— Програмата "ФАР" ще ни помогне да създадем една по-съвременна система за мониторинг, тоест за контрол на компонентите на околната среда. Състоянието и възможностите на районните инспекции са направо плачевни, голяма част от замърсителите не могат да се контролират, всичко е допотопно. "ФАР" ще ни помогне да си създадем една по-съвременна система за контрол на замърсяването на околната среда. Без такава система не мога да приема никакви управленчески решения. За тази и следващата година ще ни бъдат отпуснати 15 милиона еку. И това само за апаратура за контрол на въздуха, водата, почвата, радиацията...

— *Има ли надежда за Русе?*

— Да, има! Не искам да избързвам, много обещания са давани за Русе, но нищо не е направено. Мисля, че от шест месеца до една година резултатите ще покажат. Всеки ден получавам данни за обстановката в Русе, има нещо положително, но не искам да го казвам предварително, защото може да е случайно и временно.

— *Може ли да се разчита на подписаната българо-румънска конвенция?*

— Може! Конвенцията е нещо общо, рамково, след това ще се работи по всеки проблем поотделно. Сега за нас мога да гарантирам, за румънската страна — не. Имаме обещания от тях, но не мога да кажа нищо, това са междудържавни отношения.

— *Какво е мнението ви за АЕЦ "Козлодуй"? Съществува ли реална опасност?*

— Видяхме, че новото правителство се реши да спре първи и втори енергоблок. Мисля, след тяхното спиране реална опасност не съществува. Моето лично мнение е, че в малките реактори не бива да се влагат пари за реконструкция, тъй като отиват много пари, а това са и стари концепции. Пети и шести са мощните реактори, към които трябва да насочим усилията си. За мен това е въпрос на цялостна концепция за нашата енергетика от страна на новото ръководство на Комитета по

енергетика...

— *В каква насока виждате взаимодействие между Министерството на околната среда и Гражданската отбрана на Република България?*

— Може би в борбата срещу стихийните бедствия и големите производствени аварии. И не само това! Наскоро бях на една авария, оказа се за наше успокоение, че е малка, възникнал е проблем с изпускане на амоняк. Но трябва да кажа, че и нашата, и вашата система в една или друга степен са малко инвалиди, в процес на преустройство сме. Да не дава господ да стават много аварии, защото... Доста неща още трябва да направим и в техническо, и в организационно отношение, за да бъде системата ефективна. Разбира се, ние действаме в единодействие. Имаме обща група за работа, така ще бъде и занапред. Важното е, че от-

тук нататък и организационно, и технически трябва да се обновяваме. Ние ще получим някаква помощ по програмата "ФАР". За Гражданската отбрана не зная, това си е ваша работа. Същественото е, че в определени ситуации сме неразделни.

— *Каква е ролята на общественото начало в опазване на околната среда?*

— Голяма е, разчитам на всякакъв вид обществени организации, фондации, движения и т.н., защото, първо, ни помагат да откриваме някои дребни нарушения, второ, те са един вид опонент на властта и горе-долу това е полезно, защото те са хората и организациите, които карат властта да бърза, да не забравя някои неща. Най-общо отношението ми е положително, друг е въпросът, че самата общественост и хората нямат необходимата екологична култура, както и манталитет да

запазят околната среда. Обърнете се и вижте София, вижте всеки един град! Може да се протестира срещу мен, че не съм взел мерки срещу някое предприятие. Ще ги взема мерките, разбира се, но ми е мъчно, че хората не поглеждат тротоара пред себе си, двора, къщата си... А това е обликът, това говори за нещо!

— *Оптимист ли сте по отношение възстановяване на околната среда? Би ли могла България наистина да стане Швейцария на Балканите?*

— Швейцария на Балканите? Малко трудничко ще стане, защото нямаме менталитета на една такава нация. Швейцария, ако сте били там, е такава, каквато я виждате на картинка, нарисувана по календарите. Там няма да намерите хвърлена хартийка, небоядисана ограда... Как си го представяте? Това всеки един от нас трябва да го прави със собствения си дом, на работното си място! От друга страна, да вземем глобалните екологични проблеми. Развитите икономически страни имаха големи екологични проблеми, които решаваха в продължение на 15 — 20 години при тая финансово-икономическа мощ. Едва сега започнаха да казват, че в Рейн има риба, въпреки че Рейн събира промишлеността на половин Европа. Ние нямаме екологичната политика на развитите страни, тепърва ще я изграждаме. Така че — нещата ще се оправят. Оттук нататък няма да вървят към по-зле. Трябва обаче да си кажем истината, на дъното сме, но няма да позволяваме повече да затъваме! Разчитам много на инвестициите, защото колкото по-скоро привлечем чужди капитали в нашата страна, толкова по-бързо ще обновим грохналите технологии и предприятия, които са най-големите замърсители. Каквото ще дойде, то ще бъде много по-модерно, много по-малко енергия ще изразходва, по-малко ще цапа и т.н. Нашата грижа е да не допускаме отново да влизат тук стари, замърсяващи технологии, предприятия и фирми. Оптимист съм по отношение възстановяването на околната среда.